

# Tõrva Gümnaasiumi põhikooli õppekava üldosa

---

*Koostatud Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 (RT I, 14.01.2011,1) alusel, muudetud RT I, 29.08.2014, 20 alusel*

## Sisukord

|                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. ÜLDSÄTTED.....                                                                                                     | 4  |
| 2. ÜLDOSA .....                                                                                                       | 5  |
| 2.1. Kooli väärtused ja eripära.....                                                                                  | 5  |
| 2.2. Tõrva Gümnaasiumi põhikooli õppe- ja kasvatuseesmärgid ning põhimõtted.....                                      | 6  |
| 2.1.1. Põhihariduse alusväärtused .....                                                                               | 6  |
| 2.1.2. Tõrva Gümnaasiumi õppe- ja kasvatuseesmärgid, sihiseade.....                                                   | 6  |
| 2.1.3. Pädevuste kujundamine Tõrva Gümnaasiumis .....                                                                 | 7  |
| 2.1.4. Õppimise käsitlus ja õppekeskkond Tõrva Gümnaasiumis .....                                                     | 9  |
| 2.2. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted Tõrva Gümnaasiumis .....                                          | 11 |
| 2.3. Õppe ja kasvatuse korralduse alused Tõrva Gümnaasiumis .....                                                     | 12 |
| 2.3.1. Tõrva Gümnaasiumi õppe ja kasvatuse rõhuasetused I kooliastmes .....                                           | 14 |
| 2.3.2. I kooliastmes taotletavad pädevused Tõrva Gümnaasiumis.....                                                    | 15 |
| 2.3.3. Tõrva Gümnaasiumi õppe ja kasvatuse rõhuasetused II kooliastmes .....                                          | 16 |
| 2.3.4. II kooliastmes taotletavad pädevused Tõrva Gümnaasiumis.....                                                   | 16 |
| 2.3.5. Tõrva Gümnaasiumi õppe ja kasvatuse rõhuasetused III kooliastmes .....                                         | 17 |
| 2.3.6. III kooliastmes taotletavad pädevused Tõrva Gümnaasiumis.....                                                  | 17 |
| 2.3.7. Loovtöö korraldus Tõrva Gümnaasiumis.....                                                                      | 18 |
| 2.4. Õpilase ja vanema teavitamine ning nõustamine Tõrva Gümnaasiumis .....                                           | 27 |
| 2.5. Hariduslike erivajadustega õpilased Tõrva Gümnaasiumis .....                                                     | 28 |
| 2.5.1. HEV õpilaste õppetöö korraldamise üldpõhimõtted.....                                                           | 29 |
| 2.5.2. HEV õpilase määratlus.....                                                                                     | 29 |
| 2.5.3. Tõrva Gümnaasiumis pakutavad õppetööd toetavad tugiteenused.....                                               | 29 |
| 2.5.4. HEV õpilastega töötamise tugimeetmed.....                                                                      | 30 |
| 2.5.5. HEV õpilastega tegelev tugimeeskond Tõrva Gümnaasiumis .....                                                   | 30 |
| 2.5.6. HEV õpilaste õppe koordineerija ülesanded .....                                                                | 30 |
| 2.5.7. HEV õpilastega töötamise tasandid ja rakendatavad tegevused .....                                              | 31 |
| 2.5.7.1. Erivajadustega õpilastega töötamise esimene tasand – märkamine ja toetamine.....                             | 31 |
| 2.5.7.2. Erivajadustega õpilastega töötamise teine tasand – vajaduste väljaselgitamine ja eriabi kooli tasandil. .... | 31 |
| 2.5.7.3. Õpiabirühmad Tõrva Gümnaasiumis .....                                                                        | 32 |
| 2.5.7.4. Individuaalne õppekava .....                                                                                 | 33 |

|                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.5.7.5. Hariduslike erivajadustega õpilastega töötamise kolmas tasand.....                  | 33 |
| 2.5.8. Hariduslike erivajadustega põhikoolilõpetajate eksamineerimine .....                  | 34 |
| 2.5.9. Andekate õpilaste toetamine .....                                                     | 34 |
| 2.6. Hindamine ning klassi ja põhikooli lõpetamine Tõrva Gümnaasiumis.....                   | 34 |
| 2.6.1. Hindamine .....                                                                       | 34 |
| 2.6.2. Kujundav hindamine.....                                                               | 36 |
| 2.6.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus Tõrva Gümnaasiumis..... | 37 |
| 2.6.4. Kokkuvõtvad hinded ja järgmisse klassi üleviimine Tõrva Gümnaasiumis.....             | 38 |
| 2.6.5. Põhikooli lõpetamine Tõrva Gümnaasiumis.....                                          | 40 |
| 2.7. Karjääriteenuste korraldus Tõrva Gümnaasiumis .....                                     | 40 |
| 2.8. Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted .....               | 40 |
| 2.9. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted Tõrva Gümnaasiumis.....                           | 41 |
| 2.10. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord Tõrva Gümnaasiumis.....                  | 42 |

## 1. ÜLDSÄTTED

1. Tõrva Gümnaasiumi põhikooli õppekava on Tõrva Gümnaasiumi põhikooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument.
2. Kooli õppekavas on üldosa, ainevaldkondade kavad , valikõppeainete ainekavad ja läbivate teemade kirjeldused.
3. Kooli õppekava üldosas esitatakse:
  - 1) kooli väärtused ja eripära, õppe- ja kasvatuseesmärgid;
  - 2) tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti, läbivate teemade ja lõimingu rakendamine, valikainete ja võõrkeelte valik;
  - 3) õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud jmt;
  - 4) III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord;
  - 5) õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus;
  - 6) hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord;
  - 7) karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine;
  - 8) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
  - 9) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
  - 10) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
4. Ainekavad esitatakse klassiti.
5. Põhikooli kooliastmed on:
  - 1) I kooliaste – 1.-3.klass;
  - 2) II kooliaste – 4.-6.klass
  - 3) III kooliaste – 7.-9.klass

## 2. ÜLDOSA

### 2.1. Kooli väärtused ja eripära

Tõrva Gümnaasium väärtustab põhimõtteid ja tegevusi, mis aitavad kaasa sellele, et kujuneb inimene, kes on

- haritud,
- terve ja elurõõmus,
- aus ja õiglane,
- hooliv ja salliv,
- nõudlik enda ja teiste suhtes,
- järjekindel,
- täpne,
- hoolitsetud,
- lojaalne.

Tõrva Gümnaasium asub looduskaunis kohas. Kooli eripäraks on looduse ja keskkonnahoiuga seotud projektid, mis aitavad kaasa õpilaste põhiväärtuste kujundamisele. Meie kooli õpilased korrastavad kooli ümbrust ja parki nii sügisel, kevadel kui ka suvel. Kooli üheks suunaks gümnaasiumiastmes on loodussuund, millest huvitumisele pannakse alus juba põhikoolis. Tõrva Gümnaasiumil on sõlmitud koostöö raamleping Eesti Maaülikooliga ning meie õpilased osalevad Tartu Ülikooli teaduskooli tegevuses. Igal aastal osalevad kõik õpilased erinevates loodusprojektides ja õppekäikudel. Kooli ümbruses on hea läbi viia õuesõppetunde. Kool on saanud Eesti Vabariigi presidendilt tunnustusmärgi „Eesti kaunis kodu 2001“, „Eesti kaunis kodu 2014“ ja Keskkonna Investeeringute Keskuselt tunnustuse „Maakonna sipelgas 2014“.

Tõrva Gümnaasiumi eripära on ka iga-aastane sõprusfestival, mis sai alguse 1966. aastal Tõrvas. Festivalil osalevad Tõrva Gümnaasium Eestist, Gdovi Keskkool Venemaalt, Priekule Keskkool Lätist, Salantai Gümnaasium Leedust ja algselt osales ka Võverõ Keskkool Valgevenest. Sõpruskohtumiste eesmärgiks on tutvuda vastava maa hariduselu, kultuuritraditsioonide, elu-olu ja vaatamisväärsustega, populariseerida vene keele õppimist. Üritus toetab kooli õppekava kultuuri- ja väärtuspädevuse ellurakendamist. Festivali ametlikuks keeleks on vene keel. Kohtumised toimuvad väljakujunenud järjekorra alusel erinevates riikides. Ettevalmistusprogramm kätkeb endas oma kooli ja maad tutvustavat kava, informatsiooni, materjale, esitlusi, kontserte, käsitöö- ja fotonäitusi jne. Igast koolist osaleb sõpruskohtumisel 30 vanema astme õpilast ja 5 õpetajat. Üritus toimub igal aastal maikuus ja kestab 3 päeva.

## **2.2. Tõrva Gümnaasiumi põhikooli õppe- ja kasvatuseesmärgid ning põhimõtted**

### **2.1.1. Põhihariduse alusväärtused**

1. Põhihariduses toetatakse võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Põhikool loob tingimused õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.
2. Põhikool kujundab väärtushoiakuid ja –hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostöömimise aluseks.
3. Riiklikus – kui ka Tõrva Gümnaasiumi põhikooli õppekavas oluliseks peetud väärtused tulenevad «Eesti Vabariigi põhiseaduses», ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).
4. Uue põlvkonna sotsialiseerumine rajaneb eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühiseväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaksvõtul. Tugeva põhiharidusega inimesed suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

### **2.1.2. Tõrva Gümnaasiumi õppe- ja kasvatuseesmärgid, sihiseade**

1. Põhikoolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Tõrva Gümnaasium aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.
2. Põhikoolis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus tagada õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine.
3. Põhikooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õpikeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpiuskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.
4. Põhikool toetab põhiliste väärtushoiakute kujunemist. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Põhikoolis luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes on eneseteadlik ning suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.

5. Põhikool aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, töölus, ühiskonnas ja riigis.
6. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.
7. Tõrva Gümnaasium seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse põhikooli õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.
8. Et toetada eelpool loetletud kasvatusesmäärke, teostatakse Tõrva Gümnaasiumis töökasvatust sügisel ja kevadel pargis lehti riisudes ja suvel aiatööd tehes. Põhikooli 4.-8.klassi õpilased teevad suvel aiatööd kuni 4 tunni ulatuses vastavalt vajadusele ja gümnaasiumiastme 10.klassi õpilased 10 tunni ulatuses juhendaja juhendamisel. 10.klassi õpilasi võib rakendada ka muudel ühiskondlikel töödel vastavalt kooli vajadusele (näit kooli raamatukogus vm).

### **2.1.3. Pädevuste kujundamine Tõrva Gümnaasiumis**

1. Pädevus on teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või –valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida. Eristatakse üldpädevusi, valdkonnapädevusi ja kooliastmetes taotletavaid pädevusi.
2. Üldpädevused on ainevaldkondade ja õppeainete ülesed pädevused, mis on olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.
3. Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:
  - 1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust, teadvustada oma väärtushinnanguid;
  - 2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;

- 3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme;
  - 4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õpikeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades; seostada omandatud teadmisi varem õpituga; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi;
  - 5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;
  - 6) matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;
  - 7) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärgid, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske;
  - 8) digipädevus - suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv asukonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid; suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
4. Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Ainevaldkonna õppeainete õpetamise peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujunemine, mida toetavad õppeainete eesmärgid ja õpitulemused. Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja kooliväline tegevus. Valdkonnapädevuste kirjeldused on esitatud ainevaldkondade kavades.

5. Kooliastmetes taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut eakohaste üldpädevuste ja valdkonnapädevuste ning õpitulemuste omandatuse kaudu.
6. Ainekavades esitatakse osaoskuste või õppeteemade kaupa taotletavad õpitulemused, mis toetavad kooliastmete õppe- ja kasvatuseesmärkide saavutamist ja valdkonnapädevuste kujunemist. Väärtushoiakute saavutuste kohta antakse õpilasele suulist kirjeldavat tagasisidet õpetajate poolt.

#### 2.1.4. Õppimise käsitlus ja õppekeskkond Tõrva Gümnaasiumis

1. Põhikooli riiklikus õppekavas käsitatakse õppimist väljundipõhiselt, rõhutades muutusi õpilase või õpilaste rühma käitumisvõimes. Konkreetsemalt tähendab see selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks. Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Kogemusi omandades muutub õpilase käitumine eesmärgipärasemaks. Õppekeskkond kindlustatakse koolis õppekava alusel toimuva süstemaatilise ja sihipärase õppe- ja kasvatustegevusega ning õpikeskkonnaks on ka kodu ja laiemas elukeskkonnas toimivad mõjutused. Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasti ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima. Uute teadmiste omandamisel tugineb õpilane varasematele ning konstrueerib uue teabe põhjal enda teadmised. Omandatud teadmisi rakendatakse uutes olukordades, probleemide lahendamisel, valikute tegemisel, väidete õigsuse üle arutledes, oma seisukohti argumenteerides ning edasiste õpingute käigus. Õppimine on elukestev protsess, milleks vajalikud oskused ja tööharjumused kujunevad põhihariduse omandamise käigus.
2. Riiklikus õppekavas mõistetakse õpetamist kui õppekeskkonna ja õppetegevuse organiseerimist viisil, mis seab õpilase tema arengule vastavate, kuid pingutust nõudvate ülesannete ette, mille kaudu tal on võimalik omandada kavandatud õpitulemused.
3. Riiklikus õppekavas mõistetakse kasvatust kui õpilase suhete kujundamist teda ümbritseva maailmaga. Edukas väärtuskasvatus eeldab kogu koolipere, õpilase ja perekonna vastastikust usaldust ning koostööd. Hoiakute kujundamise võtmeisik on õpetaja, kelle ülesanne on pakkuda isiklikku eeskujut, toetada õpilaste loomupärast soovi enda identiteedis selgusele jõuda ning pakkuda sobiva arengukeskkonna kaudu tuge erinevates rühmades ja kogukondades ning kogu ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisharjumuste väljaarenemiseks.
4. Õpet kavandades ja ellu viies:
  - 1) arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervises seisundit, huvi ja kogemusi;
  - 2) arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
  - 3) võimaldatakse õpilastele mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest;
  - 4) kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras; tehakse uurimistööd ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga;

- 5) luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane);
- 6) kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, õppekäike, õues- ja muuseumiõpet jms) vastavalt võimalustele;
- 7) kasutatakse asjakohaseid hindamisvahendeid, -viise ja -meetodeid;
- 8) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igaühe individuaalsust.
5. Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõimingu toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõimingu saavutamist kavandab Tõrva Gümnaasium kooli õppekava arenduse ning õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise käigus.
6. Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisiseste projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab põhikool õpet ja kujundab õpikeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.
7. Õppekeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab põhihariduse alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.
8. Tõrva Gümnaasium korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus vastab õpilase jõuvarudele.
9. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:
  - 1) osaleb kogu Tõrva Gümnaasiumi koolipere;
  - 2) luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatusega seotud osaliste vahel;
  - 3) koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
  - 4) jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigust ja vastutust;
  - 5) märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
  - 6) välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
  - 7) ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas kriitikale;
  - 8) luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
  - 9) luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;

- 10) luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;
  - 11) korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;
  - 12) korraldatakse koolielu lähtudes rahvusliku, rassilise, soolise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest.
10. Füüsiline keskkond on kujundatud Tõrva Gümnaasiumis nii, et:
- 1) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;
  - 2) õppes on võimalused kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada kooliraamatukogu;
  - 3) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
  - 4) ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;
  - 5) kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja –vahendeid vastavalt võimalustele;
  - 6) on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.
11. Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õpikeskkonnas vastavalt vajadustele ja võimalustele.

## 2.2. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted Tõrva Gümnaasiumis

1. Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja ühiskonnas tähtsustatud ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.
2. Tõrva Gümnaasiumi läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige õppekeskkonna korralduses, aineõppes, valikainete valikul, kooli lõpus tehtava loovtöö või uurimistöö valikul ning koostöös erinevate õppe- ja ametiasutustega, samuti projektides osalemisel.
3. Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivad teemad on:
  - 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas

ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid;

- 2) keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;
- 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;
- 4) kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
- 5) teabekeskond – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi;
- 6) tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;
- 7) tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
- 8) väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

### 2.3. Õppe ja kasvatuse korralduse alused Tõrva Gümnaasiumis

1. Õppe ja kasvatuse põhivorm on ainetund – õppetund. Õppetunnid toimuvad reeglina koolis või väljaspool kooli õppekäiguna. Õppekavas eraldi aega õppekäikude korraldamiseks ette ei nähta, vaid see toimub õppetundide arvelt, kus teatud õppetund või –tunnid asendatakse õppekäiguga vastavalt vajadustele ja võimalustele.

2. Tõrva Gümnaasium tagab õpilasele õppe kohustuslikes õppeainetes alljärgnevas tunnijaotusplaanis vastavalt I, II ja III kooliastmele esitatud nädala õppetundide mahus:

|                                                        | I ka | II ka | III ka |
|--------------------------------------------------------|------|-------|--------|
| 1) eesti keel :                                        | 19   | 11    | 6      |
| 2) kirjandus:                                          | 0    | 4     | 6      |
| 3) A-võõrkeel:                                         | 3    | 9     | 9      |
| 4) B-võõrkeel:                                         | 0    | 3     | 9      |
| 5) matemaatika:                                        | 10   | 13    | 13     |
| 6) loodusõpetus:                                       | 3    | 7     | 2      |
| 7) geograafia:                                         | 0    | 0     | 5      |
| 8) bioloogia:                                          | 0    | 0     | 5      |
| 9) keemia:                                             | 0    | 0     | 4      |
| 10) füüsika:                                           | 0    | 0     | 4      |
| 11) ajalugu:                                           | 0    | 3     | 6      |
| 12) inimeseõpetus:                                     | 2    | 2     | 2      |
| 13) ühiskonnaõpetus:                                   | 0    | 1     | 2      |
| 14) muusika:                                           | 6    | 4     | 3      |
| 15) kunst:                                             | 4,5  | 3     | 3      |
| 16) tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus: | 4,5  | 5     | 5      |
| 17) kehaline kasvatus:                                 | 8    | 8     | 6      |
|                                                        |      |       |        |

3. Lisaks eelmises punktis sätestatule määratakse Tõrva Gümnaasiumi põhikooli I kooliastmes 8, II kooliastmes 10 ja III kooliastmes 4 nädalatunni kasutamine kooli õppekavas, mis näidatakse ära ka kooli tunnijaotusplaanis.
4. Tõrva Gümnaasiumis õpitakse A-võõrkeelena inglise keelt. B-võõrkeelena õpitakse saksa või vene keelt.
5. Õpilaste nädalakoormus põhikooli klassides on:
- 1) 1.klass – 20 õppetundi;
  - 2) 2.klass – 23 õppetundi
  - 3) 3.klass – 25 õppetundi
  - 4) 4.klass – 25 õppetundi
  - 5) 5.klass – 28 õppetundi
  - 6) 6.klass – 30 õppetundi
  - 7) 7.klass – 30 õppetundi
  - 8) 8.klass – 32 õppetundi
  - 9) 9.klass – 32 õppetundi

6. I kooliastmes on lisatunnid 1.klassis matemaatikas ja kehalises kasvatuses; 2.klassis eesti keeles, matemaatikas (2 tundi); 3.klassis A-võõrkeeles ja matemaatikas.  
 II kooliastmes on lisatunnid 4.klassis A-võõrkeeles, matemaatikas, kunstis ja informaatikas; 5.klassis A-võõrkeeles, matemaatikas, ajaloos ja informaatikas; 6.klassis B-võõrkeeles.  
 III kooliastmes on lisatunnid 7.klassis bioloogias ja informaatikas; 8.klassis informaatikas.
7. Valikainet usundiõpetus saab valida 2., 5. ja 9.klassis. Kui õpilane ei soovi õppida usundiõpetust, siis saab ta valida draamakasvatuse (va 9.kl, kus teiseks valikuks on kas ettevõtlusõpetus või karjääriõpetus) või robotika. Valikaineid karjääriõpetus ja ettevõtlusõpetus saab valida 9.klassis. Valikaine informaatika on lisatud kõikidele õpilastele põhikoolis õpitavate õppeainete hulka, et tagada digitaalne kirjaoskus ning kujundada igapäevaelus vajalikke IKT alaseid süstemaatilisi teadmisi ja oskusi.
8. III kooliastmes korraldab Tõrva Gümnaasium õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö vm. Loovtöö temaatika valib kool, täpsema teemavaliku teevad õpilased koostöös õpetajaga. Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Loovtöö teema märgitakse lõputunnistusele. Loovtöö korraldust kirjeldatakse kooli õppekavas.
9. Õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema ja direktori või direktori volitatud õpetaja või teise õppe- ja kasvatusalal töötava isiku võib kool arvestada kooli õppekava välist õppimist või tegevust, sealhulgas õpinguid mõnes teises üldhariduskoolis koolis õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.

### **2.3.1. Tõrva Gümnaasiumi õppe ja kasvatuselõhuasetused I kooliastmes**

1. Esimeses klassis on õpetuse ja kasvatuselõhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Esimeses kooliastmes keskendutakse:
  - 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
  - 2) positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
  - 3) õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
  - 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
  - 5) põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
  - 6) õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.
2. Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.

3. Õppetöö korraldamise alus võib esimeses kooliastmes olla üldõpetuslik tööviis. Sõltuvalt õpilaste ettevalmistusest võib kasutada ka aineõpetuslikku tööviisi või üld- ja aineõppe kombineeritud varianti. Praegu kasutab Tõrva Gümnaasium enamasti aineõpetuslikku varianti.

### 2.3.2. I kooliastmes taotletavad pädevused Tõrva Gümnaasiumis

1. Esimese kooliastme lõpus õpilane:
  - 1) peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
  - 2) tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
  - 3) teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
  - 4) oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
  - 5) suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
  - 6) mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
  - 7) arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
  - 8) käitub loodust hoidvalt;
  - 9) oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;
  - 10) oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
  - 11) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboteid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
  - 12) oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
  - 13) hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
  - 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
  - 15) teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda ning on valmis seda tegema.

### 2.3.3. Tõrva Gümnaasiumi õppe ja kasvatuse rõhuasetused II kooliastmes

1. Teises kooliastmes on õpetuse ja kasvatuse põhitaotluseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmisi- ja tegevusvaldkondade vastu. Teises kooliastmes keskendutakse:
  - 1) õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
  - 2) huvitegevusvõimaluste pakkumisele;
  - 3) õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
  - 4) õpiraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.
2. Õpetuses rakendatakse mitmekesiseid tööviise ja ülesandeid, mis võimaldavad murdeikka jõudvatel õpilastel teha iseseisvaid valikuid ja seostada õpitut praktilise eluga ning aitavad toime tulla õpilaste individuaalselt erineva arenguga, nende muutuvate suhete ja tegutsemisega uutes rollides.

### 2.3.4. II kooliastmes taotletavad pädevused Tõrva Gümnaasiumis

1. Teise kooliastme lõpus õpilane:
  - 1) hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest;
  - 2) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
  - 3) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
  - 4) oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
  - 5) oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
  - 6) oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;
  - 7) tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;
  - 8) on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades;

- 9) väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest;
- 10) oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;
- 11) oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;
- 12) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 13) väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- 14) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 15) on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

### **2.3.5. Tõrva Gümnaasiumi õppe ja kasvatuse rõhuasetused III kooliastmes**

1. Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatuse põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida. Kolmandas kooliastmes keskendutakse:
  - 1) õpimotivatsiooni hoidmisele;
  - 2) õppesisu ja omandatavate oskuste seostamisele igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamisele tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
  - 3) erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ning enesekontrollimise oskuse arendamisele;
  - 4) pikemaajaliste õppeülesannete (sealhulgas uurimuslike õppeülesannete) planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
  - 5) õpilaste erivõimete ja huvide arendamisele;
  - 6) õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel.

### **2.3.6. III kooliastmes taotletavad pädevused Tõrva Gümnaasiumis**

1. Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:
  - 1) tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
  - 2) tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;

- 3) on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
- 4) on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- 5) suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
- 6) valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
- 7) suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;
- 8) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 9) oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;
- 10) suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;
- 11) on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
- 12) suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
- 13) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;
- 14) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

### **2.3.7. Loovtöö korraldus Tõrva Gümnaasiumis**

#### **1. LOOVTÖÖ OLEMUS**

III kooliastmes, 8.klassis korraldab kool õpilastele õppekava läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt või omaloominguline töö.

Uurimus eeldab materjali kogumist, analüüsimist/süsteematiseerimist ja üldistamist ning järelduste tegemist.

Projekt eeldab projekti kavandamist, läbiviimist ja tagasisidestamist.

Omaloominguline töö eeldab idee loomist, teose valmistamist ning selle esitlemist.

### **1.1. Loovtöö eesmärgid**

Loovtöö eesmärkideks on:

- arendada loovust, originaalsust, probleemi püstitamise ja lahendamise oskust;
- suurendada õpilaste enesekindlust ja algatusvõimet;
- parandada sõnavara ja väljendusoskust;
- täiendada esinemisoskust;
- arendada koostööoskust;
- toetada uute ideede tekkimist ja teostamist.

Loovtöö temaatika valib kool, täpsema teemavaliku teevad õpilased 7.klassi lõpus ja kooskõlastavad selle juhendajaga 8.klassi alguses 15.septembriks.

Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt.

### **1.2. Loovtöö koostamise põhietapid**

Loovtöö koostamise põhietapid on

- teema valik,
- plaani koostamine,
- töö teostamine,
- töö kirjaliku selgitava osa kirjutamine ja vormistamine,
- töö kaitsmine.

## **2. LOOVTÖÖ TEOSTAMINE**

### **2.1. Loovtöö teostamine**

Loovtöö teostajaks on 8.klassi õpilane, kellele on toeks juhendaja.

Loovtööd võib juhendada õpetaja, lapsevanem, üliõpilane vm täiskasvanud inimene, kes on antud teemaga kursis. Kui loovtöö juhendajaks valitakse väljaspool kooli töötav inimene, siis registreeritakse töö teema ja töö juhendaja õppealajuhataja juures.

## 2.2. Loovtöö teostaja ja juhendaja kohustused

Loovtöö teostaja kohustused:

- valib teema;
- vastutab töö autorluse eest, järgib töö koostamisel autoriõiguste seadusi (Autoriõiguse seadus, 2011); koostab töö teostamise plaani; teostab töö.
- Kirjutab ja vormistab töö kirjaliku selgitava osa.
- Kaitseb töö.
- Peab kinni kokkulepitud tähtaegadest.
- Teeb koostööd juhendajaga igas etapis.
- Arutleb vajadusel tekkinud probleemide üle juhendajaga.
- Esitab juhendajale oktoobri lõpus töö teostamise plaani, novembri viimasel ja veebruari viimasel nädalal tehtud tööst ülevaate.
- Esitab loovtöö koos kirjaliku selgitava osaga juhendajale hiljemalt 20. aprilliks.

Loovtöö juhendaja kohustused:

- Aitab õpilasel valida töö teemat.
- Nõustab õpilast töö planeerimisel ja läbiviimisel ning probleemide sisulisel lahendamisel.
- Jälgib, et töö vastaks sisult, tasemelt ja mahult käesolevale juhendile.
- Esitab õppealajuhatajale detsembri ja märtsi esimesel nädalal õpilase esitatud vahekokkuvõtte töö edenemisest koos omapoolse hinnanguga.
- Otsustab töö kaitsmisele lubamise. Osaleb kaitsmisel.
- Annab kaitsmisel omapoolse hinnangu tehtud tööle.
- Erandjuhtumil kui juhendajal pole võimalik kaitsmisel osaleda, siis esitab juhendaja hinnangu kirjalikult kaitsmiskomisjonile.

## 2.3. Loovtöö esitamine

Loovtööd koos kirjalike selgitavate osadega esitatakse juhendajale 20. aprilliks.

Loovtööd koos kirjalike selgitavate osadega esitatakse õppealajuhatajale 1.maiks. 15.maist on loovtööd tutvumiseks kättesaadavad kaitsmiskomisjonidele.

#### **2.4. Loovtöö kirjaliku selgitava osa vormistamine**

Kirjalikus selgitavas osas antakse ülevaade töö käigust, esitatakse töö tulemused ja järeldused. Kirjaliku selgitava osa vormistamise nõuded on esitatud lisas.

### **3. LOOVTÖÖ KAITSMINE**

Loovtöö kaitsmise jaoks võib töö teostaja koostada esitluse, postri või mõne muu tööd illustreeriva materjali, milles on välja toodud

- töö teema ja autor,
- teema valiku põhjendus,
- ülevaade kasutatud materjalidest,
- fotod praktilise loovtöö või projekti läbiviimise kohta,
- lühike ülevaade töö käigust,
- töö tulemused ja järeldused,
- hinnang oma tööle.

Loovtöö kaitstakse eksamikomisjoni ees ja loovtöö hinne märgitakse lõputunnistusele. Loovtööde kaitsmine toimub vastavalt loovtööde kaitsmise graafikule. Kui loovtöö on tehtud grupitööna, siis osalevad töö kaitsmisel kõik osalised. Kaitsmisele lubatakse õpilased, kelle töö on juhendaja hinnangul kaitsmiskõlblik ja töö on olemas kirjalik selgitav osa. Loovtööde kaitsmine on avalik. Töö koostaja teeb kuni 5-minutilise ettekande. Vajadusel võib kasutada illustreerivat abimaterjali. Kaitsmisel annab tööle hinnangu ka juhendaja.

#### **3.1. Loovtöö hindamine**

Loovtöö hindamisel arvestatakse töö teostust, mahtu, loomingulisust, töö sisu ja vastavust vorminõuetele, esinemist töö kaitsmisel ja eneseväljendust. Hinde kujunemisel arvestatakse, et 60% hindest moodustab loovtöö sisu, 20% hindest kirjaliku selgitava osa vormistamine, 20% hindest kaitsmine. Eriarvamused loovtöö hinde osas otsustatakse komisjoniliikmete häälteenamusega. Mitterahuldava tulemuse korral on õpilasel võimalik taotleda teistkordset kaitsmist. Töö esitamata

jätmisel hinnatakse loovtööd hindega 1 ja antakse võimalus töö esitamiseks ja kaitsmiseks järgmisel õppeaastal. Järelkaitsmisel hinnet 5 üldjuhul ei panda.

#### **4. LOOVTÖÖDE SÄILITAMINE**

Loovtööd säilitatakse kooli raamatukogus. Suuremahulised tööd võib kool tagastada autorile, kui selleks puuduvad koolis hoiutingimused. Töö tuleb tagastada autorile, kui töö tegemiseks on kasutatud õpilase/lapsevanema poolt soetatud materjale ja/või vahendeid.

#### **LISAD**

##### **Lisa 1. Loovtöö kirjaliku selgitava osa vormistamisjuhend**

Loovtöö kirjaliku selgitava osa kohustuslikud komponendid on

- tiitelleht,
- sisukord,
- sissejuhatus,
- sisu peatükkidena,
- kokkuvõte,
- kasutatud materjalide loetelu, vajadusel lisad.

#### **Üldised nõuded**

- Kirjalik osa esitatakse arvuti abil vormindatud tekstina valgel paberil formaadiga A4 (210\* 297 mm) kas köidetult või kiirkõitjas.
- Tiitelleht vormistada vastavalt näidisele (vt lisa 2).
- Sisukord luua tekstitöötlusprogrammi abil ja vormistada vastavalt näidisele (vt lisa 4).
- Tekst on kirjutatud eesti keele grammatika reeglite kohaselt.
- Trükitakse reavahega 1,5 vaid lehe ühele poolele, eelistatav tähesuurus 12 kirjastiilil Arial ja 14 kirjastiilil Times New Roman.
- Lehe veerised peavad olema ülalt 2,5 cm, alt 2,5 cm, vasakult 4 cm, paremalt 2 cm.

- Pealkirjades sõnu ei poolitata ja üldjuhul lühendeid ei kasutata. Pealkirja lõppu ei panda punkti. Pealkirja ja teksti vahele jäetakse kaks tühja rida. Peatükkide pealkirjad kirjutatakse suurtähtedega.

Alapealkirjad on kirjutatud väiketähtedega (v.a. esitäh). Kõik pealkirjad esitatakse paksus kirjas ja vasakjoondamisega.

- Peatükke või teisi iseseisvaid osi (sisukord, sissejuhatus, kokkuvõte, kasutatud materjalide loetelu, lisad) alustatakse uuel leheküljelt.
- Peatükid nummerdatakse, sisukorda, sissejuhatust, kokkuvõtet ja kasutatud kirjanduse loetelu ei nummerdata.
- Taandrea kasutamine arvutitruki ei ole kohustuslik, lõikude eraldamiseks kasutatakse tühja rida.
- Kõik lehed (alates tiitellehest) tuleb nummerdada, tiitellehel numbrit ei näidata. Leheküljenumber esitatakse jaluses keskel või paremal.
- Joonised nummerdatakse läbi töö kõikidel lehekülgedel. Joonis paigutatakse lehekülje keskele. Joonise alla märgitakse joonise pealkiri nt. Joonis 1. Pealkiri. Kõik joonised peavad olema tekstis viidatud. Foto loetakse jooniseks.
- Tabelid nummerdatakse läbi töö kõikidel lehekülgedel. Tabelil on tabeli pealkiri nt. Tabel 1. Pealkiri.
- Teksti vormindamisel järgida üldreegleid:
  - Iga kahe sõna vahele sisestatakse üks tühik. Klahvile <Enter> vajutatakse ainult lõigu lõpus. Tekstilõigud joondatakse rööpselt ehk kahepoolsest. Kirjavahemärkide ette ei sisestata tühikut, järele küll. Numbri ja sellele järgneva protsendimärgi, kraadi, nurgaminuti ja –sekundi tähise vahele tühikut ei jäeta.
  - Tehtemärkide mõlemale poole tuleb tühik.
  - Sulgude ja jutumärkide puhul sissepoole tühikuid ei sisestata, ainult väljapoole.
  - Sidekriipsu ümber tühikuid ei ole.
  - Mõttekriipsu puhul on tühikud mõttekriipsu ees ja taga.
  - Tühikute paigutamise kohta leiab rohkem selgitusi Helika Mäekivi ja Maire Raadiku artiklist „See tühi tühi“ (Mäekivi & Raadik, 2005).

**Lisa 2. Tiitellehe näidis**

Tõrva Gümnaasium

Juhan Juurikas

8.c klass

## **TÖÖ PEALKIRI**

Loovtöö

Juhendaja Mari Maasikas

Tõrva 2018

### **Lisa 3. Kasutatud materjalid ja viited**

Kasutatud materjalide loetelu peab sisaldama kõiki allikaid, mida antud töö käigus kasutati ja millele on viidatud. Vormistamisel on soovitatav kasutada APA stiili.

„Viited lisatakse selleks, et oleks selge, kust täpselt parajasti käsitletav info pärineb, nii et huvitatud lugeja võiks soovi korral selle ka ise üles leida.“

(Õpilaste teadusajakirja Akadeemiake viitamisjuhend, 2013)

„Reaalteaduslikes töödes (nt bioloogia, keemia, geograafia, psühholoogia) on eelistatud vormikohane tekstisisene viitamissüsteem kuid humanitaarteaduslikes töödes (nt ajaloolised ja koduloolised tööd) on soovitatav joonealune viitamine.

Ühes töös võib korraga kasutusel olla ainult üks süsteemidest. (Õpilaste teadusajakirja Akadeemiake viitamisjuhend, 2013)

### **Näide**

#### **KASUTATUD MATERJALID**

Autoriõiguse seadus. (28. 12 2011. a.). Allikas: Riigi Teataja:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/128122011005>

Õpilaste teadusajakirja Akadeemiake viitamisjuhend. (2013). Kasutamise kuupäev: 28. 10 2013. a.,

allikas Akadeemiake: <http://akadeemiake.ee/wp-content/uploads/2013/09/>

Akadeemiakese\_artikli\_viitamisjuhend\_2013.pdf

Mäekivi, H., & Raadik, M. (1 2005. a.). See tühine tühik. Kasutamise kuupäev: 27. 10 2013. a., allikas

Emakeeleselts/Oma keel: [http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2005\\_1/06.pdf](http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2005_1/06.pdf)

## Lisa 4. Sisukorra näide

### SISUKORD

|                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------|----|
| SISSEJUHATUS .....                                             | 3  |
| 1. LOOVTÖÖ OLEMUS.....                                         | 4  |
| 1.1. Loovtöö eesmärgid.....                                    | 4  |
| 1.2. Loovtöö koostamise põhietapid.....                        | 4  |
| 2. LOOVTÖÖ TEOSTAMINE.....                                     | 5  |
| 2.1. Loovtöö teostamine.....                                   | 5  |
| 2.2. Loovtöö teostaja ja juhendaja kohustused .....            | 5  |
| 2.3. Loovtöö esitamine.....                                    | 5  |
| 2.4. Loovtöö kirjaliku selgitava osa vormistamine .....        | 5  |
| 3. LOOVTÖÖ KAITSMINE.....                                      | 6  |
| 3.1. Loovtöö hindamine.....                                    | 6  |
| 4. LOOVTÖÖDE SÄILITAMINE.....                                  | 7  |
| KOKKUVÕTE.....                                                 | 8  |
| LISAD .....                                                    | 9  |
| Lisa 1. Loovtöö kirjaliku selgitava osa vormistamisjuhend..... | 9  |
| Lisa 2. Tiitellehe näidis.....                                 | 10 |
| Lisa 3. Kasutatud materjalid ja viited.....                    | 11 |
| Lisa 4. Sisukorra näide.....                                   | 12 |

## 2.4. Õpilase ja vanema teavitamine ning nõustamine Tõrva Gümnaasiumis

1. Tõrva Gümnaasiumi klassi- või aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks tuleb põhikoolis selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valida sobivad õppemeetodid ning korraldada diferentseeritud õpet. Põhikool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

Õpilasele, kelle trimestrihinne on "puudulik" või "nõrk", kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, rakendatakse Tõrva Gümnaasiumis järgmisi tugisüsteeme:

- 1) Õpilane, kes on saanud mitterahuldava hinde eesti keeles, määratakse vajadusel logopeedi rühma (I-IX klassini, vajadusel ja soovil kuni XII klassini), millest aineõpetaja teavitab last ja lapsevanemat kirjalikult e-kooli vahendusel
  - 2) Õpilasele, kes on saanud mitterahuldava hinde matemaatikas, määratakse vajadusel õpiabirühma tunnid (I-IX klassini), millest aineõpetaja teavitab last ja lapsevanemat kirjalikult e-kooli vahendusel
  - 3) Õpilasele, kes on saanud mitterahuldava hinde teistes õppeainetes, määratakse kohustuslikus korras konsultatsioonitunnid, millest õpilane on kohustatud õpiabi saamiseks osa võtma
  - 4) Õpilasel ja lapsevanemal on õigus ja võimalus pöörduda aineõpetaja, klassijuhataja, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi, õppealajuhataja ja nõustamiskomisjoni poole enda ja lapse nõustamiseks ning sobivate õppevormide leidmiseks igal ajal
  - 5) Individuaalne õppekava (IÕK) koostatakse õpilasele, kelle puhul eelpool toodud tugisüsteemide rakendamine pole tulemusi andnud või kellel on vastav näidustus.
  - 6) Tugisüsteem rakendatakse vastavalt ainespetsiifikale ja õpilase individuaalsusele
  - 7) Tugisüsteemi rakendamise eesmärgiks on üldjuhul järjestikuse mitterahuldava trimestrihinde saamise vältimine ning õpilase toetamine uue materjali omandamisel
2. Tõrva Gümnaasium nõustab vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises. Selleks on loodud Tõrva Gümnaasiumi HEV-komisjon (hariduslike erivajaduste komisjon õpilastele ja nende vanematele).
  3. Tõrva Gümnaasiumi HEV (hariduslike erivajadustega laste) - komisjoni eesmärgid ja töö põhimõtted:
    - 1) Määrata õpi- ja/või käitumisraskustega õpilasele võimetekohaseks põhihariduse omandamiseks õpiabi või algatada individuaalse õppekava või käitumise tugikava koostamine koolisisestes tugisüsteemis

- 2) Kaasata koolisiselt erinevaid spetsialiste õpilase abistamiseks, koordineerides nende koostööd
  - 3) Jälgida õpilase õpiabi, individuaalse õppekava ja/või käitumise tugikava tõhusust ja vajadusel seda korrigeerida
  - 4) Konsulteerida lapsevanemaga (eestkostjaga) ja vajadusel teha ettepanekuid pöörduda eriarstide konsultatsioonile
  - 5) Kui koolisisene tugisüsteem on ammendunud ja õpilane pole abi saanud, siis suunata õpilane vastavate spetsialistide poole väljaspool Tõrva Gümnaasiumi (näit Rajaleidja Keskus, eriarstide konsultatsioonid jt)
  - 6) HEV - komisjoni suunamise võib algatada õpilase probleemi märganud klassijuhataja, aineõpetaja, lapsevanem, sotsiaalpedagoog, koolipsühholoog, meditsiiniõde, kooliarst jt, Samuti võib abi küsima tulla õpilane ise, kui ta tunneb, et vajab abi õppetöö osas.
  - 7) HEV- komisjon töötab vastavalt vajadusele
  - 8) HEV-komisjoni kuuluvad eripedagoog(id), sotsiaalpedagoog, psühholoog (vajadusel õppealajuhataja, meditsiiniõde või kooliarst, klassijuhataja või aineõpetaja, õpiabi õpetaja, direktor jt)
  - 9) HEV-komisjoni koosolekule kutsutakse üldjuhul õpilane ja lapsevanem üheaegselt või vastavalt vajadusele ka eraldi
4. Tõrva Gümnaasium korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse. Selleks korraldab Tõrva Gümnaasiumi valikaine „Karjääriõpetus“ õpetamist. Vajadusel saab lisainformatsiooni kooli psühholoogilt, kes abistab õpilast vastava teabe kättesaamisel.
  5. Tõrva Gümnaasium tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks trimestri algul.

## 2.5. Hariduslike erivajadustega õpilased Tõrva Gümnaasiumis

1. Hariduslike erivajadustega on õpilane, kelle eriline andekus, õpiraskused, terviserike, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppest eemal viibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas (õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed kommunikatsioonid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid ja muu selline) või taotletavates õpitulemustes.

2. Kui eesti õppekeelega põhikoolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane või välisriigist saabunud õpilane, kelle eestikeelse õppe kogemus on lühem kui kuus õppeaastat, võib kool õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada «Eesti keel teise keelena» ainekava alusel.
3. Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilase puhul võib lapsevanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppest.
4. Hariduslike erivajadustega õpilasele koostatakse vastavalt vajadusele individuaalne õppekava.

### **2.5.1. HEV õpilaste õppetöö korraldamise üldpõhimõtted**

HEV õpilaste õppe korraldamine lähtub põhimõttest, et kvaliteetne üldharidus peab olema võrdväärselt kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, rahvusest, soost, elukohast või hariduslikust erivajadusest.

Lähtutakse kaasava õppe põhimõttest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane elukohajärgses koolis tavaklassis ning neile rakendatakse võimetekohast õpet.

Hariduslike erivajadustega õpilase toetamiseks lähtub Tõrva Gümnaasium „Põhikooli riikliku õppekava“ §17 võimalikest kohaldatavatest erisustest.

### **2.5.2. HEV õpilase määratlus**

Haridusliku erivajadusega õpilasteks loetakse õpilased, kelle

- 1) õpiraskused,
- 2) andekus (koos mõne muu erivajadusega)
- 3) tervises seisund,
- 4) puue,
- 5) käitumis- ja tundeelu häired,
- 6) pikemaajaline õppes eemalviibimine
- 7) või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökas.

### **2.5.3. Tõrva Gümnaasiumis pakutavad õppetööd toetavad tugiteenused**

Tõrva Gümnaasiumis võimaldatakse õpilastel erituge, tõhustatud tuge ja üldist tuge, sh järgnevaid õppetöö toetavaid tugiteenuseid:

- 1) õpiabirühmad (sh väikesed rühmad),
- 2) logopeediline õpiabi,
- 3) sotsiaalpedagoogiline abi,
- 4) psühholoogiline nõustamine,
- 5) rühmatunnid,
- 6) individuaaltunnid,

- 7) meditsiiniline abi ja nõustamine (meditsiiniõde),
- 8) pikapäevarühmad,
- 9) raamatukogu kasutamine,
- 10) koduõppe rakendamine,
- 11) individuaalne abistamine tunnivälisel ajal (järeleaitamine, konsultatsioonid, andekate juhendamine)

#### **2.5.4. HEV õpilastega töötamise tugimeetmed**

Hariduslike erivajadustega õpilastega töötamise tugimeetmeteks loetakse Tõrva Gümnaasiumis lisaks eelpool loetletud tugiteenustele:

- 1) arenguestluse läbiviimist,
- 2) individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamist,
- 3) individuaalse õppekava koostamist,
- 4) kooli huviringi tegevuses osalemise soovitamist,
- 5) tunnirahuklassis töötamise rakendamist,
- 6) pikapäevarühmas osalemist.

#### **2.5.5. HEV õpilastega tegelev tugimeeskond Tõrva Gümnaasiumis**

Tugimeeskonna spetsialistidest moodustab kooli HEV komisjon, mis tuleb kokku vastavalt vajadusele. Komisjoni liikmeteks on:

- 1) eripedagoog(id) (HEVKO- hariduslike erivajadustega õpilaste töö koordineerija)
- 2) sotsiaalpedagoog,
- 3) psühholoog,
- 4) vajadusel õpiabiõpetaja, klassijuhataja, meditsiinitöötaja, aineõpetaja, õppealajuhataja

HEV komisjoni tööd juhib Tõrva Gümnaasiumis isik, kes on direktori poolt määratud kooli erivajadustega õpilaste õppe koordineerijaks (HEVKO).

#### **2.5.6. HEV õpilaste õppe koordineerija ülesanded**

HEV õpilaste õppetöö koordineerija ülesandeks on õpiabi vormiline suunamine ja koostöös erinevate tugispetsialistidega sisuline suunamine, õpiabi edukuse jälgimine, kokkuvõtete tegemine ning koostöövõimaluste leidmine kooliväliste struktuuridega.

Erivajadustega õpilaste õppetöö koordineerija koostöös tugispetsialistidega

- 1) nõustab ja suunab õpetajaid õppetöö diferentseerimisel ja individualiseerimisel,
- 2) suunab ja nõustab lapsevanemaid,
- 3) vajadusel vaatleb tunde,
- 4) organiseerib HEV komisjoni või erivajadustega tegelevate inimeste ümarlaudu,
- 5) vahendab HEV õpilastega seostud teavet kooli juhtkonnaga,
- 6) on kesksiks isikuks õpilaste individuaalse arengu jälgimise kaartide täitmise juhendamisel ja vastavate andmete säilitamisel

Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab HEV õppe koordineerija koostöös õpetaja ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ja teeb ettepanekud lapsevanemale ja vajadusel kooli direktorile edasisteks tegevusteks.

### **2.5.7. HEV õpilastega töötamise tasandid ja rakendatavad tegevused**

Erivajadustega õpilastega töötamise süsteem on kolmetasandiline, kus iga eelnev tasand loob pinnase järgneva tõhusamaks toimimiseks.

#### **2.5.7.1. Erivajadustega õpilastega töötamise esimene tasand – märkamine ja toetamine.**

1. klass astuvad lapsed esitavad kooli koolivalmiduse kaardi. Kaart võimaldab koolil saada esmast teavet lapse koolieelsest arengust ja suunab õigeaegsele tugiteenuste rakendamisele.

Esimese tasandi tegevusteks on koolipoolne

- 1) lapse ja õpetaja (te) tegevuste modifitseerimine (muutmine)
- 2) järelaitamine,
- 3) vajadusel ettearendamine või -õpetamine,
- 4) kodutööde täitmise juhendamine (koostöö lapsevanematega).

Õpilastele rakendatud meetmed dokumenteeritakse haridusliku erivajadusega õpilase arengu ja toimetuleku jälgimiseks koostatud individuaalse arengu jälgimise kaardil. Nimetatud kaardi koostamise ja täitmise eest vastutab ametijuhendist lähtuvalt HEV koordineerija koostöös tugispetsialistidega.

#### **2.5.7.2. Erivajadustega õpilastega töötamise teine tasand – vajaduste väljaselgitamine ja eriabi kooli tasandil.**

Toimub lapse pedagoogilis- psühholoogiline uurimine koolispetsialistide poolt.

Hariduslike erivajaduste väljaselgitamisel kasutatakse

- 1) pedagoogilis-psühholoogilist hindamist,
- 2) erinevates tingimustes õpilase käitumise korduvat ja täpsemat vaatlust,
- 3) õpilast ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe koondamist,
- 4) õpilase meditsiinilisi ja logopeedilisi uuringuid.

Teisel tasandi rakendatavad tugiteenused Tõrva Gümnaasiumis:

- 1) tugispetsialistide (eripedagoog, psühholoog, sotsiaalpedagoog, kooliarst) teenus,
- 2) individuaalse aine- või õppekava koostamine ja rakendamine,
- 3) käitumise tugikava koostamine,
- 4) pikapäevarühma suunamine.

Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile kantakse õpilase arengu tugevad ja arendamist vajavad küljed; logopeedilise uuringu tulemused ja soovitused; psühholoogilise uuringu tulemused ja soovitused ning teiste spetsialistide arvamused ja soovitused. Individuaalse arengu jälgimise kaardile lisanduvad lapsevanema arvamus ja nõusolek.

Õppeaasta lõpus tehakse kokkuvõtted tugiteenuste töö tõhususest ja vajadusel antakse soovitused täiendavateks uuringuteks.

Võrdset toetamist tuleb rakendada nii andekatele kui ka õpiraskustega õpilastele. Arvestada, et õigeaegse sekkumisega ennetatakse käitumis- ja suhtlemisraskusi, leitakse sobiv õpistiil ja/või kirjeldatakse lapse arengu iseärasusi.

Eriabi toimub rühmapõhiselt või individuaalselt.

### 2.5.7.3. Õpiabirühmad Tõrva Gümnaasiumis

Õpiabirühm moodustatakse (ajutiste) ainealaste õpiraskustega, väljakujunemata õpioskustega ja logopeediliste probleemidega põhikooli õpilastele, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile ja nõustamisele ei suuda täita õppekava nõudeid või vajavad õpioskuste ja -harjumuste kujundamiseks toetavat õppekorraldust.

Õpiabirühma võib vastu võtta ka lihtsustatud õppel oleva õpilase, kes õpib klassis, kus õppetöö käib põhikooli riikliku õppekava järgi.

Õpiabi eesmärk on toetada põhikooli 1. - 9. klassi õpilase arengut tulenevalt tema hariduslikest erivajadustest ning võimaldada tal saavutada põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava nõuetele lähedasi õpitulemusi.

Õpiabi eeldab lapse arendamisel erimetoodiliste võtete kasutamist. Õpiabi tunde viib läbi eripedagoog või vastava täiendkoolituse lõpetanud aine/klassiõpetaja.

Õpiabirühma võib last määrata kooli hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerija ettepanekul ja direktori otsusega õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi alusel.

Õpilasel ja vanemal on õigus teavitada kooli kirjalikult, et ta pole nõus õpiabirühma kohaldamisega. Nimetatud keeldumise esitamisel õpilast õpiabirühma vastu ei võeta.

Õpiabitunnid toimuvad üldjuhul vastava ainetunni ajal, milles õpilasel täheldatakse raskusi. Vajadusel võib tunde läbi viia ka pärast õppetunde.

Õpiabirühmades

- 1) korrigeeritakse kõnepuudeid ja arendatakse suulist ja kirjalikku kõnet lähtuvalt kõnepuude mehhanismist/olemusest,
- 2) arendatakse tunnetusprotsesse, mälu, mõtlemist, tähelepanu,
- 3) korrigeeritakse/parandatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi, õpivilumusi.

Tegevused õpiabirühmas toimuvad vastavalt vajadustele kuni kolm korda nädalas. Õpiabirühma võib moodustada erinevate klasside õpilastest.

#### **2.5.7.4. Individuaalne õppekava**

Individuaalne õppekava on HEV õpilaste jaoks koostatud õppekava, mis loob õpilasele tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks. Individuaalne õppekava koostatakse mistahes klassis õppivale õpperühmast oluliselt erinevate oskuste, terviseprobleemide, isiksuseomaduste ja/või võimetega või koolist kaua eemal viibinud õpilastele. Vastavalt vajadusele määratakse kooli õppekavaga võrreldes vähendatud või kõrgendatud nõuded õppesisule ja õpitulemustele ühes või mitmes aines või õppekava üldosa pädevuste osas, sh õpioskuste ja /või prosotsiaalse käitumise kujundamisel.

HEV lapsena tuleb käsitleda ka andekat last, kui andekusega kaasneb veel mõni erivajadus. Nende puhul on tegemist samade õpikeskkonna probleemidega, mille põhjal eristatakse muid hariduslikke erivajadusi, kuid erinevus on eakaaslastest kõrgemates intellektuaalsetes (kognitiivsetes) võimetes.

IÕK lähtub õpetaja töökavast klassile ja ainekavadest ning kajastab HEV õppija individuaalsust, määratledes suhte klassi- ja kooli õppekavaga ühes või mitmes aspektis:

- 1) õpetuse eesmärgid,
- 2) õppesisu ja eeldatavad õpitulemused,
- 3) õppevahendid ja/või õppevara kohandamise põhimõtted,
- 4) hindamine

IÕK algatajaks võib olla lapsevanem või kooli HEV koordineerija õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi alusel. IÕK kinnitab kooli direktor.

#### **2.5.7.5. Hariduslike erivajadustega õpilastega töötamise kolmas tasand**

Nimetatud tasandil kaasatakse õpilast toetavasse süsteemi koolivälised spetsialistid. Otsus kooliväliste spetsialistide kaasamise tehakse teise tasandi tugisüsteemi töö kokkuvõttes.

Toimuvad täiendavad kliinilised uuringud erinevate spetsialistide poolt:

- 1) psühhiaater,
- 2) logopeed,
- 3) eripedagoog,
- 4) neuroloog jt eriarstid

Vajadusel suunatakse õpilane Rajaleidja keskusesse, kus määratakse võimetekohane õppekava ja/või vajalikud arendamis- ja õpetamistingimused.

Rajaleidja Innove otsusega saab koolis rakendada riiklikus õppekavas sätestatud

- 1) õpitulemuste vähendamist,
- 2) õpitulemuste asendamist või
- 3) kohustuslikest õppeainetest õppimise vabastamist.

Individuaalne õppekava, mis tugineb põhikooli lihtsustatud riiklikul õppekaval, koostatakse Tõrva Gümnaasiumis „Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava“ ja Rajaleidja soovitude alusel ning lapsevanema nõusolekul.

#### **2.5.8. Hariduslike erivajadustega põhikoolilõpetajate eksamineerimine**

Vastavalt õpilase individuaalsele õppekavale võib hariduslike erivajadustega õpilaste osas Tõrva Gümnaasiumis rakendada järgmisi eritingimusi:

- 1) anda lisaajaga kuni 15 minutit ühe astronoomilise tunni kohta;
- 2) viia eksam läbi eraldi ruumis;
- 3) kasutada puhkepausi kuni 10 minutit ühe astronoomilise tunni kohta;
- 4) lubada vastuse üleskirjutamist tugiisiku poolt, kui õpilane ei saa kirjutada;
- 5) lubada nägemispuudega või spetsiifilise lugemishäirega (düsleksia) õpilasele eksamiküsimuste ja teksti ettelugemist;
- 6) anda kuulmispuudega õpilasele eksami toimumise korralduse kohta kirjalikke juhtnööre;
- 7) kasutada õpiraskustega õpilasel täiendavaid õppevahendeid (sõnaraamatud, abivahendid);
- 8) selgitada õpiraskustega õpilasele töökorraldusi ning eksamiülesannete teksti täpsemalt ja põhjalikumalt;
- 9) hinnata spetsiifilise õigekirjahäirega (düsgraafia) õpilase emakeele eksamitööd diferentseeritult;
- 10) kasutada kuulmispuudega õpilasel viipekeele tõlki.

#### **2.5.9. Andekate õpilaste toetamine**

Andekatele õpilastele rakendatavad tugiteenused Tõrva Gümnaasiumis:

- 1) vajadusel individuaalse õppekava koostamine,
- 2) aineõpetajate või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt rakendatav täiendav õppetöö väljaspool tunde,
- 3) lisaõpe tundide ajal,
- 4) ainealastel olümpiaadidel osalemise võimaldamine,
- 5) uurimisalases tegevuses osalemise võimaldamine ja stimuleerimine.

### **2.6. Hindamine ning klassi ja põhikooli lõpetamine Tõrva Gümnaasiumis**

#### **2.6.1. Hindamine**

1. Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase arengu kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist ja suunata õpilast edasise haridustee valikul;
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- 6) anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning põhikooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

2. Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.
3. Tõrva Gümnaasium annab õpilasele ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise (sealhulgas hoolsuse) kohta vähemalt kaks korda õppeaastas järgmistel tingimustel:
  - 1) Alates 2007/2008. õppeaastast on Tõrva Gümnaasiumis kasutusel ainult e -kool ja paber kandjal klassipäevikuid ei ole. Seoses sellega toimub hinnetest teavitamine e -kooli vahendusel ja paber kandjal väljastatakse hinnete lehti erandjuhul neile lapsevanematele, kellel puudub ligipääs arvutile ja kes teavitavad sellest eelnevalt klassijuhatajat kirjalikult.
  - 2) Alates 2014/2015. õppeaastast õppeaasta keskel kirjalikke tunnistusi kokkuvõtivate hinnetega ei vormistata. Õpilased ja lapsevanemad saavad infot kokkuvõtivate hinnete kohta e-kooli päevikust. Paber kandjal vormistatakse tunnistused õppeaasta lõpus terve õppeaasta kohta.
  - 3) Alates 2015/2016. õppeaastast on Tõrva Gümnaasiumis õppeveerandite asemel kasutusel trimestrid. Iga trimester kestab 3 kuud ja kokkuvõttev hinne pannakse välja iga trimestri 25.kuupäevaks. Trimestri alguse- ja lõpu kuupäevad võivad õppeaastati varieeruda, st iga õppeaasta alguses kehtestab kool trimestrite ajad, millest teavitab õpilasi ja vanemaid ekooli vahendusel või kooli kodulehel.
  - 4) Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kõigepealt suuliselt aineõpetaja juures ja seejärel kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.
  - 5) Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult 10 tööpäeva jooksul avalduse laekumise päevast alates.
4. Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning oma hinnete kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja hinnangule.
5. Nõuded õpilase käitumisele ja hoolsusele esitatakse Tõrva Gümnaasiumi kodukorras.
6. Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Hoolsuse hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ja suhtumine õppeülesannetesse ja teistesse kooliga seotud kohustustesse: kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus erinevate ülesannete täitmisel. I-III kooliastmel hinnatakse õpilase käitumist ja hoolsust iga trimestri lõpus.
  - 1) Käitumist ja hoolsust hinnatakse hinnetega „eeskujulik“, „hea“, „rahuldav“ ja „mitterahuldav“.
  - 2) Käitumishindega „eeskujulik“ hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane igas olukorras, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt.
  - 3) Käitumishindega „hea“ hinnatakse õpilast, kes järgib üldjuhul üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ja täidab kooli kodukorra nõudeid.

- 4) Käitumishindega „rahuldav“ hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi, mistõttu ta vajab õpetajate ja lastevanemate tähelepanu ja suunamist.
  - 5) Käitumishindega „mitterahuldav“ hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, ei allu õpetaja(te) nõudmistele. Õpilase käitumise võib hinnata "mitterahuldavaks" ka korduva põhjuseta puudumise korral või üksiku õigusvastase teo või ebakõlbelise käitumise eest.
7. Hoolsuse hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ja õpilase suhtumine õppeülesannetesse ning teistesse kooliga seotud kohustustesse: kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus erinevate ülesannete täitmisel.
- 1) Hoolsushindega „eeskujulik“ hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse ja teistesse kohustustesse alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, täidab erinevaid kooliga seotud kohustusi, on õppeülesannete täitmisel püüdlik, hoolas ja iseseisev, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni. Kannab kaasas vajalikke õppevahendeid ja tagab nende korrashoiu.
  - 2) Hoolsushindega „hea“ hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse ja teistesse kohustustesse kohusetundlikult, on iseseisev ja hoolas ning õpib võimetekohaselt.
  - 3) Hoolsushinde „rahuldav“ saab õpilane, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt järjekindel ega õpi kõiki aineid oma tegelike võimete ja arengutaseme kohaselt, unustab vahest kooliga seotud kohustused, kuid meeldetuletusel täidab need.
  - 4) Hoolsushindega „mitterahuldav“ hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppeülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult, ei täida tundides õpetajate nõudmisi, jätab sageli täitmata oma kodused õppeülesanded, ei täida kooliga seotud kohustusi.

### 2.6.2. Kujundav hindamine

1. Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämist kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.
2. Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade) kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad õpetajad ja teised õppe- ja kasvatusalal töötavad isikud õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Põhikool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavade ja käitumistega.
3. Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmärgi seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.

4. Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta.

### 2.6.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus Tõrva Gümnaasiumis

1. Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.
2. Trimestri alguses teeb klassiõpetaja või vastava õppeaine õpetaja õpilastele teatavaks õppeaine nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise aja ja vormi.
3. Trimestri õpitulemuste omandamist kontrollivate kirjalike tööde (kontrolltööde) aeg kavandatakse kooskõlastatult teiste õppeainete õpetajatega.
4. Kool võib valikkursuste hindamisel kasutada hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.
5. Kui õpilasele on kehalises kasvatuses ja/või käsitöös/tehnoloogiaõpetuses meditsiiniliste näidustuste tõttu esitatud erinõuded, hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi antud aines. Hindamisel võib sel juhul kasutada hinnanguid „arvestatud“ (A) või „mittearvestatud“ (MA). Viimasel juhul võrdsustatakse õpilase hinnang hindegaga „2“.
6. Hindamisel viie palli süsteemis:
  - 1) hindegaga „5“ ehk „väga hea“ hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
  - 2) hindegaga „4“ ehk „hea“ hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
  - 3) hindegaga „3“ ehk „rahuldav“ hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;
  - 4) hindegaga „2“ ehk „puudulik“ hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;
  - 5) hindegaga „1“ ehk „nõrk“ hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.

7. Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegas „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegas „4” 75–89%, hindegas „3” 50–74%, hindegas „2” 20–49% ning hindegas „1” 0–19%.
8. Põhikool võib viie palli süsteemi asemel kasutada koolisisest teistsugust hindedüsteemi. Kasutatav hindedüsteem ja hinnete viie palli süsteemi teisendamise põhimõtted sätestatakse kooli õppekavas. Õpilase koolist lahkumisel teisendatakse selle õppeaasta kokkuvõtvad hinded ja käimasoleva õppeveerandi jooksul saadud hinded viie palli süsteemi. Tõrva Gümnaasium kasutab hindamiseks viie palli süsteemi (vaata p2)
9. Põhikooli I kooliastme 1.klassis kasutab Tõrva Gümnaasium õpilase hindamisel kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid, millel puudub numbriline ekvivalent. Õpilase koolist lahkumisel teisendatakse need punktis 6 sätestatud hindedeskaalasse.
10. Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindegas «nõrk».
11. Ekoolis kasutatakse märget „0”, mis ei ole hinne, vaid meeldetuletus tegemata või esitamata töö kohta, mis tuleb õpetajale esitada 10 päeva jooksul märke kirjutamisest ekooli.
12. Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegas «puudulik» või «nõrk» või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks järgmistel tingimustel:
  - 1) Kontrolltööde sooritamine või järelevastamine on kohustuslik
  - 2) Õpilasel on õigus järgi vastata kõiki „puudulikke” või „nõrku” hindeid
  - 3) Õpilasele antakse üks kord kümne õppepäeva jooksul kokkuleppel aineõpetajaga võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks
  - 4) Järelevastamise tähtaega pikendatakse, kui õpilasel on selleks mõjuvad põhjused (näiteks haigestumine vmt põhjus)
  - 5) Märge järelevastamise või järeltöö sooritamise kohta (hinne) kantakse puudumise, nulli või puuduliku hinde asemele
  - 6) Positiivsete hinnete parandamise võimaluse üle otsustab aineõpetaja.

#### **2.6.4. Kokkuvõtvad hinded ja järgmisse klassi üleviimine Tõrva Gümnaasiumis**

1. Kokkuvõttev hindamine on hinnete koondamine trimestrihinneteks ning trimestrihinnete koondamine aastahinneteks. Koondhinded esitatakse viie palli süsteemis. Tõrva Gümnaasiumis hinnatakse õpilasi viie palli süsteemis. Tõrva Gümnaasiumis I klassi õpilasi numbriliselt ei hinnata, nende tööle antakse sellel ajal suulist tagasisidet (võib anda vanemale ka kirjalikku tagasisidet) ning hinnang antakse lähtuvalt õpilase arengust ning õpitulemustest. Suulisi hinnanguid saavad õpilased pidevalt. Kokkuvõtvas kirjalikus hinnangus peab selgelt kajastuma, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud.

2. Kokkuvõttev hinne ei pea olema hinnete aritmeetiline keskmine. Suurem tähtsus on kontrolltöö hindel võrreldes jooksvate hinnetega.
3. Kui õppeperioodi keskel on õppeaine trimestrihinne või -hinnang jäänud andmata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde või -hinnangu väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele «nõrk» või antakse tulemustele samaväärne sõnaline hinnang.
4. Õpilasele, kelle trimestrihinne on «puudulik» või «nõrk», kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, määratakse selles aines tugisüsteem (nt logopeediline abi, õpiabi vmt) või koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.
5. Trimestrihinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmisse klassi üleviimise otsus tehakse enne viimase trimestri lõppu.
6. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt aastahinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne «puudulik» või «nõrk» või anda samaväärne hinnang. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne viimase trimestri lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast viimase trimestri lõppu. Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades selle tulemusi.
7. Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines aastahinne «puudulik» või «nõrk» või samaväärne sõnaline hinnang, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.
8. Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamas õppeaines aastahinne «puudulik» või «nõrk» või samaväärne sõnaline hinnang. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse.
9. 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.
10. Punktis 4 ja 8 sätestatud tähtaegu ei kohaldata õpilase suhtes, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajas.

### **2.6.5. Põhikooli lõpetamine Tõrva Gümnaasiumis**

1. Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt «rahuldavad», kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.
2. Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:
  - 1) kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
  - 2) kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.
3. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kelle individuaalne õppekava sätestab teistsugused nõuded võrreldes riikliku õppekavaga, on lõpetamise aluseks individuaalse õppekava õpitulemuste saavutus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel (ühtsete küsimustega põhikooli lõpueksami töö kohandamine, abivahendite kasutamine, koolieksam vms) vastavalt haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud lõpueksamite korraldamise tingimustele ja korrale.
4. Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, kes õpib keelekümblusklassis või kes asus eesti õppekeelega koolis või klassis õppima viimase kuue õppeaasta jooksul, võib lõikes 1 nimetatud eesti keele eksami asemel sooritada eesti keele teise keelena eksami.
5. Varem välisriigis õppinud õpilane, kes on enne lõpueksamite toimumist Eestis põhikoolis õppinud kuni kolm järjestikust õppeaastat ning kellele on eesti keele õppimiseks koostatud individuaalne õppekava, võib eesti keele või eesti keele teise keelena eksami sooritada temale koostatud individuaalse õppekava põhjal ettevalmistatud koolieksamina. Koolieksami ettevalmistamisel ja hindamisel lähtutakse p 2.6.2.- 2.6.4.

### **2.7. Karjääriteenuste korraldus Tõrva Gümnaasiumis**

1. Tõrva Gümnaasiumis korraldab karjäärivalikut klassijuhataja, kes koostöös kooli psühholoogiga organiseerivad vastavad koolitused. Õpilastel on võimalus osaleda erinevatel karjääriüritustel, mida võib organiseerida ja korraldada nii koolis kui ka väljaspool kooli. Karjääriteenuse osas tehakse vajadusel koostööd ka Eesti Töötukassa karjäärinõustajatega. 9.klassis on võimalik valikkursusena valida karjääriõpetust.

### **2.8. Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted**

1. Õpilase arengu toetamiseks, mitmekesiste õppimisvõimaluste ja õpikogemuste pakkumiseks ning erinevate õppeainete ja läbivate teemade lõimimiseks korraldatakse koolis ainealaseid

üritusi, õppekäike ja viiakse läbi projekte. Projektid arendavad õpilases oskust töötada iseseisvalt ja meeskonnas, oskust eesmärke seada ja tulemusi analüüsida, oskust loovalt mõelda ja omandatud teadmisi uutes olukordades kasutada. Koolidevahelised projektid annavad õpilasele kogemuse õppimiseks ja toimetulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes.

2. Õppetööd toetavad ülekoolilised projektid ja koolidevahelised projektid kavandatakse reeglina enne õppeaasta algust või enne II poolaasta algust kooli üldtööplaanis.
3. Traditsioonilised ülekoolilised projektid on rahvakalendri ja riiklikud tähtpäevad, kooli aktused, kooli kontserdid, spordipäevad.
4. Traditsioonilised koolidevahelised projektid on sõprusfestival, maakondlikud ja vabariiklikud lauluvõistlused, tantsu- ja laulupidu, spordivõistlused, aineolümpiaadid, konkursid, ainepäevad.
5. Koolisiseseid temaatilisi projekte viivad läbi aineõpetajad, õpilased.
6. Projektide kavandamist ja läbiviimist koordineerivad ainesektsioonide juhid või direktori poolt määratud isikud.

## 2.9. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted Tõrva Gümnaasiumis

1. Õpetaja poolt koostatava töökava aluseks on kooli õppekava ja ainekava ning see peab olema vastavuses kooli tunnijaotusplaaniga. Õpetaja töökava koostatakse vastavalt õppeainele ja klassile. Õpetaja töökava erineb riiklikust õppekavast konkreetsuse poolest.
2. Õpetaja ei pea koostama igal aastal uut töökava, kui töö toimub samadel alustel ja käsitletakse samu teemasid. Uus töökava tuleb koostada siis, kui selles toimuvad mingid olulised muudatused ja selle järgi ei saa enam õpetada.
3. Töökava koostamine ja arendamine kuulub aineõpetaja pädevusse.
4. Töökavad on koostatud trimestrite, (pool)aasta(te) kaupa kalenderplaanina.
5. Õpetaja võib kasutada õpiku autori või erinevate õppeainete ainesektsioonide poolt koostatud töökavasid ka siis, kui need on vormistatud teisiti, kui kooli töökava blankett seda ette näeb, kuid kavas peavad olema ära näidatud kohustuslikud andmed.
6. Kohustuslikud andmed õpetaja töökavas on :
  - 1) kooli nimi,
  - 2) õpetaja nimi,
  - 3) õppeaine,
  - 4) klass,
  - 5) õppeperiood (trimester/poolaasta/õppeaasta, kursus või tund)
  - 6) kasutatav kirjandus
  - 7) õpitulemused (ehk eesmärgid, mida õppija oskab ja teab pärast antud õppeperioodi läbimist)

- 8) õppesisu, sh teemad, põhimõisted, lõiming ja hindamise korraldus

## **2.10. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord Tõrva Gümnaasiumis**

1. Tõrva Gümnaasiumi õppekava uuendatakse ja täiendatakse:
  - 1) lähtuvalt muudatustest riiklikus õppekavas või seadusandluses;
  - 2) vajadusest teha muudatusi kooli õppesuundades, õppesisus või õppekorralduses;
2. Kooli direktor esitab kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.
3. Tõrva Gümnaasiumi õppekava kehtestab kooli direktor.